

СУЧАСНИЙ ЛІТПОТІК

УДК 821.161.2-17

ГАРАЧКОВСЬКА Оксана Олександрівна,
кандидат філологічних наук, доцент кафедри
видавничої справи та мережевих видань Київського
національного університету культури і мистецтв
e-mail: oksana237@ukr.net

ГУМОРИСТИЧНО-САТИРИЧНА ПОЕЗІЯ ЛІТЕРАТУРНОГО УГРУПОВАННЯ «Бу-Ба-Бу» В ПОСТМОДЕРНОМУ ДИСКУРСІ

Стаття присвячена аналізу гумористично-сатиричної поезії українського літературного угруповання «Бу-Ба-Бу». Висвітлюється історія діяльності популярного літературного гурту, розкриваються спільні тенденції у творчості кожного з трьох його представників – на противагу соцреалістичному канонові протиставити власний поетичний світ, скидаючи з «постаментів і тронів земних» комуністичних вождів та канонізовані культурні символи тоталітаризму. У статті, зокрема, з'ясовано, що метою гумористично-сатиричної творчості «бубабістів» було прагнення розвінчати примітивний образ ліричного героя – ідеологему радянської епохи, допомогти усвідомити людині кінця ХХ ст. власну конечність, обмеженість знайомого здавна, усталеного, а відтак наскрізь прогнилого світу, розірвати коло тоталітарного світогляду й простору, здійснити прорив до духовної свободи сучасної людини. Аналізується маніфест літературного угруповання, оприлюднений Ю. Андруховичем 1990 р., – «Апологія блазнаеди» з підзаголовком «Дванадцять тез до самих себе», в якому окреслено 12 рис літературного стилю «Бу-Ба-Бу».

Попри спільні тенденції у творчості «бубабістів», розкриваються також індивідуальні параметри поетичного стилю кожного з трьох представників популярного літгурту. Акцент зроблено також на характеристиці жанрової типології віршованої сатири й гумору Ю. Андруховича, В. Неборака та О. Ірванця: «карнавальні вірші», вірші-імітації, пародії, вірші-трагедії, бурлескні поезії, містифікації тощо.

Поетична творчість угруповання «Бу-Ба-Бу» – непересічне явище української літератури останньої чверті ХХ ст. Переважна більшість критиків і літературознавців зараховують «Бу-Ба-Бу» або до неоавангардизму, або до постмодернізму (Н. Білоцерківець, Т. Гундорова, О. Гуцуляк, О. Маленко, Л. Таран та ін.).

У «висновках» підсумовуються основні здобутки наукового пошуку. Зокрема, автор статті зауважує, що для творчості літературного угруповання «Бу-Ба-Бу» притаманні такі риси: карнавалізація реальності, критика кліше соцреалізму та народництва; необароковий дискурс, збагачений епатажними прийомами неоавангардизму; гротескна стихія еkleктики, авторської саморефлексії, множинності естетичного досвіду різних культур; іронічна лінгвістична поведінка в поетичній творчості, аж до деструкції віршованої форми, пародіювання та очевидної стилізації і ремінісценції художніх прийомів тощо.

«Бубабісти» своєю гумористично-сатиричною поезією прагнули демократизувати мову української літератури, розширити її тематику й урізноманітнити образно-стильову палітру, сприяючи зміні іміджу українського письменника.

Ключові слова: сатира, гумор, сарказм, літературне угруповання, постмодернізм, антитоталітарне спрямування.

Постановка проблеми. Систематизувати наукові підходи літературознавців у дослідженні віршованої сатири й гумору, жанрово-стильових модифікацій «бубабістів»; з'ясувати спадкоємні зв'язки та новаторство, а також специфічні риси ідіостилу кожного представника літгурту; розглянути картину світу в художній практиці Ю. Андруховича, В. Неборака, О. Ірванця у постмодерному дискурсі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. За останні десятиліття з'явилося чимало публікацій, присвячених аналізу поетичної творчості представників літературного

угруповання «Бу-Ба-Бу». Переважно це були відгуки на окремі книги неоавангардистів [1; 2; 3; 4; 5; 6; 7; 8], згодом побачили світ наукові студії, присвячені мистецькому феномену «Бу-Ба-Бу» в контексті творчості інших літературних об'єднань [9; 10, 71–95; 93–215], а також ідіостилю окремих членів гурту [11; 12].

Однак, попри значну кількість рецензій, розвідок і поодиноких дисертацій, досі ще немає праць, присвячених висвітленню специфіки віршованої сатири й гумору відомого літературного тріо у постмодерному дискурсі. А між тим виважене осмислення вітчизняної гумористики й сатири ХХ ст. неможливе без адекватного прочитання творів антитоталітарного спрямування – закономірного і вмотивованого явища духовного життя і спротиву нації. Актуальність дослідження також обумовлена потребою вивчення деестетизації культурних символів тоталітарної епохи в поезії літературного угруповання «Бу-Ба-Бу».

Мета статті полягає у розкритті художньої своєрідності віршованої сатири й гумору літературного угруповання «Бу-Ба-Бу», зокрема, жанрово-стильових модифікацій їхнього поетичного сатирикону у взаємозв'язку з антитоталітарним спрямуванням у постмодерному дискурсі.

Виклад основного матеріалу. «Бу-Ба-Бу» (Бурлеск-Балаган-Буфонада) – літературне (насамперед) угруповання, яке виникло 17 квітня 1985 р. у Львові. Його заснували Юрій Андрухович (Патріарх), Віктор Неборак (Прокуратор), Олександр Ірванець (Підскарбій). Період найактивнішої діяльності «Бу-Ба-Бу» (23 концертні вечори) припав на 1987–1991 рр. Апофеозом «Бу-Ба-Бу» став фестиваль «Вивих-92», коли головну фестивальну акцію склали чотири постановки (1–4 жовтня 1992 р.) поезоопери «Крайслер Імперіял» (режисер С. Проскурня).

Молодих на той час поетів об'єднувало бажання вийти з *«царства абсурду»* (В. Неборак) і *«рухатися до природних форм творення національної культури»* [13, 7]. «Бубабісти» протиставили соцреалістичному канонові власний поетичний світ, скидаючи з *«постаментів і тронів земних»* комуністичних вождів та канонізовані культурні символи тоталітаризму: *«...БУ ДИФІРАМ БАМ БУТАБУ // НАМ ЗУБИ ВСТАВИТЬ БУБАБУ // СОВДЕП МИ БАЧИЛИ В ГРОБУ!!! // МАЛЮЙМО БАБУ ГОЛУ БУ!!!»* (В. Неборак «Вечір "БУ-БА-БУ"») [13, 346].

Натомість у травестійному інтертексті-грі з літературними пам'ятниками від Горация до Пушкіна і від Пушкіна до Маяковського самі «воссідали на цоколі»: *«Нас на цоколі трос – четвертий на цоколі Фалос // (то, здається, філософ такий давньогрецький один)»*. Вивільнюючись у такий спосіб «із-під пут заідеологізованості (в якій – корінь понурості й закомплексованої серйозності), – зауважила в рецензії на збірку В. Неборака «Літаюча голова» Людмила Таран, – ми потроху почнемо відчувати себе нормальними людьми» [7, 72].

Поезія угруповання «Бу-Ба-Бу» – це своєрідне поетичне шоу, поезоопера «Крайслер Імперіял» – образ гібридний і правдивий водночас, адже художній світ «бубабістів» багатолікий, він є й протестом проти імперії, й прямим її відтворенням. Їхній ліричний герой – *«діти злих часів, посіяні в огромах пастуших пустирів, де рейвах відлунав!»* (Ю. Андрухович). Це він до кінця ХХ ст., на думку В. Неборака, виглядає так: *«Доплентавшись не знати як // сюди, допхавши кожен грам // себе самого, ти закляк // на перехресті і свій крам // в безодню котнув з піни й хвиль. // Ти на поверхні. Тиша. Штиль»* [7, 12]. Мета «бубабістів» – розвінчати цей примітивний образ ліричного героя, допомогти усвідомити людині кінця ХХ ст. власну конечність, обмеженість знайомого здавна, усталеного, а відтак наскрізь прогнилого світу, розірвати коло тоталітарного світогляду й простору, здійснити прорив до духовної свободи сучасної людини. Однак естетика такої поезії не всіма сприймалася позитивно, навіть більше – переписування широко знаного «Любіть Україну!» В. Сосюри, як і інші прийоми «бубабістів», викликали цілковите несприйняття критиків і читачів.

У перші роки своєї поетичної діяльності «бубабісти» не мали чіткого маніфесту, однак 1990 р. Ю. Андрухович оприлюднив «Апологію блазнеади» з підзаголовком «Дванадцять тез до самих себе», в якій окреслив 12 рис літературного стилю «Бу-Ба-Бу». Це – демократичність «балаганного штукарства», яке б допомогло «бубабістам» «досягти такого, щоб нас розуміли не тільки вчені естети та початкуючі критики, а й дворічні діти чи імбецили»; ліберальність, яка дозволяє їм радо «сприймати існування всіх інших поетів і поетичних шкіл»; відкритість і

недогматичність, які націлюють їх на «скепсис та іронію» у творчості; карнавальність, яка дозволяє надягнути маску, маска «дає змогу і перевтілитися, і лишитися собою водночас»; безсмертні, адже «карнавал – війна зі Смертю. Поки за нами карнавал – ми безсмертні»; релігійність: «ми будуємо свої сходи на небо, нам весело, радісно і цікаво їх будувати»; синтетичність – у розумінні різнобічності; урбаністичність, на думку Андруховича, «місто – це комплекс, історико-культурна товща, це „друга природа“, це легенди і міфи, це сюжети із подвигами, розлуками і пиятиками. Місто – це Львів»; національність, адже «бубабісти» «служують нації тим, що служують рідній мові... нам треба, щоб вона була живою, принаймні, як за часів Котляревського...»; філологічність, адже «кожен наш вірш – це пізнання мови»; гетеросексуальні, адже представники угруповання переконані, що «на цьому світі є кілька значущих речей, за які жіночу стать варто любити більше, ніж чоловічу». Підсумок висловлених Патріархом-Андруховичем тез – «Бу-Ба-Бу» – це Трійця, це Триголовий Дракон, це Триокість, це Тримудрість, це Тризуб..., а бубабізм – без берегів».

Власне, тут вочевидь слід зробити кілька присутніх зауваг про межі модерності сучасного поетичного мовлення та про авангардність у літературі. Зваживши на очевидну близькість у розвитку поетичного слова кінця й початку ХХ ст. (адже, як і тоді, в українському поетичному мовленні виникає гостра потреба змін на рівні художніх засобів, поетичної лексики, строфіки тощо), зазначимо, що творчі пошуки й експерименти футуристів й літургувань 90-х рр. ХХ ст. близькі за своєю сутністю. Скажімо, В. Неборак наприкінці ХХ ст. проголошує: «...з'ява найновішого поетичного покоління української літератури означає, що „мовно-часовий“ лічильник вибив ще одну цифру», – і проголошує еру оновлення поетичного слова, «упорядкування багатства, а не за диктат бідності», прориву із полону абсурду традиції, що стала перешкодою на шляху нових тенденцій. Однак епатажність, нігілізм, ідеологія «боротьби з», які є невіддільною рисою будь-якого авангардного руху, мають характер своєрідного сплеску в літературі, активізуються в добу соціальних потрясінь і є реакцією на диктат етики й естетики художнього слова. Їхнє літературне життя нетривале, обмежене в часі. «Авангард завжди залишається в тому „міжчассі“, в якому він на потребу оновлення літератури активно розвивається (вибухово актуалізується); лишається „на полі брані“, призвідцем якої він і виступає, – осторонь традиції (а тим паче класики) й модерного художнього пошуку», – пише В. Моренець у монографії «Національні шляхи поетичного модерну першої половини ХХ століття: Україна і Польща» [14, 26].

У кожного з представників популярного літургу було своє поетичне мовлення, перенасичене елементами карнавалізації, гри, мотивами необароко, бурлеску, травестії, «іронічної лінгвістичної поведінки» [10, 71]. Саме «іронічна лінгвістична поведінка», на думку Т. Гундорової, стає тією прикметною рисою, яка дає підстави розглядати творчість «бубабістів» як постмодерністичну. Моделлю такої поведінки є вербальні ігри, які «в іронічній формі втілюють протест і підривають соціокультурні стереотипи та кліше з допомогою арго, сленгу і тавтології» [10, 73], а також карнавалізація, різноголосся (гетероглосія) мов, дискурсів, мовних гібридів тощо. Соціальним фундаментом метаісторичної карнавалізації в Україні «став підсвідомий масовий синдром зламу, що супроводжував розпад імперії і викликав дві метапсихічні складові: суспільну депресію і масову карнавальну сміхову рефлексію на катаклізм системи» [15, 303].

«Іронічна лінгвістична поведінка» є осердям і трьох поетичних збірок Юрія Андруховича «Небо і площі», «Середмістя», «Екзотичні птахи і рослини», які логічно продовжують одна одну, утворюючи тематичну, стилістичну та стильову цілісність: *«Це ж яке непосильне служіння на благо постільства! –// заганяти поезії прутень у дупу добі, // малювати свій герб на розгавканих тисках // дебільства, // розважати партійців, патріциїв і кей-джей-бі»* («Пам'ятник») [13, 74].

Збірки віршів Ю. Андруховича яскраво демонструють еволюцію ідіостилю митця від суміші романтичних та авангардистських тенденцій до поетичного карнавалу. Аналізуючи постмодерністську парадигму творчості письменника, К. Баліна цілком слушно виокремлює такі визначальні для його поезії стильові домінуючі, як ігровий чинник явища евфонії: вправи з

акустичністю, тавтологічністю фраз, насолода параномазійної гри («*Крила і брами. Бори і собори – музика // (дерево на якорі кореня в морі світів), // навіть метелик над лугом літати схотів // тільки тому, що в природі нуртує музика...*»); переважання іронічно маркованого тексту, прийому ампліфікації («*Травневі ночі пахнуть воском? // Травневі ночі пахнуть листям, // гілками, соками, струмками, // куцями, хацями, хруцями, // розлогим деревом дуплистим...*») тощо. У студії К. Баліної також переконливо показано, що вибудовану Ю. Андруховичем у 1980-х рр. разом із В. Небораком та О. Ірванцем концепцію театралізованого культурного апокаліпсису він продовжує також у своїх версіях «карнавальних» романів [11, 9].

Така ж «іронічна лінгвістична поведінка» характерна й для поетичних збірок «Літаюча голова» Віктора Неборака і «"Тінь великого класика" та інші вірші» Олександра Ірванця. Домінуюча у В. Неборака карнавально-буфонадна естетика створила авторові «Літаючої голови» стійкий імідж «апологета своєї поетичної стихії» [10, 80], майстра «грайливої іронії» [7, 73]. У своїх «карнавальних» віршах він грається також зі звуком та образом, перевдягає різні маски, створюючи неповторну стихію карнавалу: «*...росте поезія з горба // в горбі з грошима боротьба // та Бунтом Буде БУБАБУ // від азБУк голова слаба // гуБАми виБУхає Бард // чим світ сичить-кричить театр // зіграєш вірш якого варт // потратиш в рай (чи на монмартр) // БУ смерті і безсмертю БУ // і БУ і БА і БУБАБУ // («Бубон»)*» [13, 304]. Авангардна тональність у віршах В. Неборака очевидна. Цілком поділяємо з цього приводу думку перших критиків літературного явища, представником якого є В. Неборак, – Галини Черниш і М. Рябчука. Безсумнівно, мала рацію і Людмила Таран, яка зауважувала, що «поетика В. Неборака, її витoki лежать передусім у переосмисленні українського Бароко. Так, це своєрідне необароко, серед стильових домінант якого – гра на контрастах («низьке» змішується з «високим», «потворне» з «прекрасним»). Прагнення вразити читача, приголомшити його» [7, 73].

О. Ірванець органічно доповнює Ю. Андруховича й В. Неборака у їхньому літтрію «Бу-Ба-Бу» уже хоча б тим, що на відміну від «співбубабістів», у поезії яких переважає імітація, пародія, бурлеск, містифікація, прагне «розбарочити» (свого часу так висловився М. Зеров) свій текст жорсткою економністю слова, щоправда слова теж напрочуд грайливого: «*Від часів Лукреція // Часів Горация, // Від Часів Гельвеція // І кооперація // До Часів, коли гряде Нова Детенерація, // Актуальною буде // Наша МАС ТУРБАЦІЯ! (3 р) // «Турбація мас (Гімн-ода "Бу-Ба-Бу")*» [13, 227].

Творчість учасників «Бу-Ба-Бу» в межах свого літугрупування стала ситуативно-концептуальним мистецьким відгуком на суспільну рефлексію. У 1996 р. друкований «Крайслер Імперіял» («Четвер-б») практично завершив «динамічний період» існування «Бу-Ба-Бу», проте «концентричні кола від пожбуреної каменюки у стояче болото української поезії» [16, 283] вряди-годи відчуваються ще й нині. В 1995 та 2007 рр. у львівських видавництвах «Каменярь» та «Піраміда» вийшли книги «Бу-Ба-Бу». Літугрупування також заснувало свою Академію.

Отже, у неоавангардних творчих пошуках «Бу-Ба-Бу» з'явилася низка цікавих художніх відкриттів. Насамперед це пов'язано із естетикою карнавалу, як, наприклад, у поезії «Любіть!..» О. Ірванця, яка є перелицьованим твором В. Сосюри «Любіть Україну!»: «*Любіть Оклахому! Вночі і в обід, // Як неньку і дедді достоту. // Любіть Індіану. Й так само любіть // Північну й Південну Дакоту*» [17, 231]. Кожна строфа з відомого твору В. Сосюри у поезії-травестії О. Ірванця перетворюється на заперечення пустопорожніх закликів антиукраїнської влади «Любити Україну!», за якими в реальному житті на «нашій несвоїй землі» (Т. Шевченко) нічого більше не стояло. А якщо висловлюватися точніше, то саме з цим гаслом – «Любіть Україну!» – брутально знищувалося все національно спрямоване в Українській державі: від патріотично налаштованих громадян, до всіх галузей народного господарства, оборонного відомства й навіть цілих регіонів – Криму та Донбасу. Саме тому широкознаний у світі заклик-анафора з поезії В. Сосюри «Любіть Україну!» перефразовується на гротеск-анафору «Любіть...Оклахому, Індіану, Алабаму!..» тощо, яким закінчується кожна строфа травестії О. Ірванця: «*Любіть Алабаму в загравах пожеж, // Любіть її в радощі й біди. // Айову любіть. Каліфорнію теж. // І пальми крислаті Флориди...*» і т. д.

На наш погляд, у згаданій та багатьох інших поезіях-трагедіях О. Ірванця («Депутатська пісня», «Відкритий лист прем'єр-міністрові Канади Браянові Малруні та генерал-губернаторові Роману Гнатишину від трудящих колгоспу "Шлях Ілліча" (закреслено) "Шлях Ільковича"» тощо) відчутний поетичний досвід М. Холодного, зокрема яскраво простежуються інтертекстуальні зв'язки з його піснями-трагедіями «Стара пісенька на новий лад», «Братія веде (майже за Павлом Григоровичем)», «Нова варіація на стару тему» тощо. Цей потужний вплив поета старшої генерації відчували на собі й інші члени літературного угруповання «Бу-Ба-Бу» – Ю. Андрухович та В. Неборак, а також молоді літератори В. Чабан, С. Дзюба, В. Мельник та ін., яких Микола Холодний представляв на суд читача у започаткованій ним 1994 року в «Кур'єрі Кривбасу» рубриці «Літературний авангард». Тож не випадково у січні 1997 р. за вагомі здобутки у царині постмодерної поезії сатирику М. Холодному була присуджена премія та звання академіка Бу-Ба-Бу. Натомість сам «лауреат» та «академік» ще задовго до цієї події, 5 червня 1994 р., в імprovізації «Буба-бу» так визначив роль відомого літературного угруповання не лише в оновленні сучасного вітчизняного письменства, а й суспільної свідомості українців: *«Марно нишпорить гєбіст, // де сховався бубабіст. // Йдуть колони, йдуть колони – // на Бубу дають талони. // Хай живе нова доба – // Ленін, Крішна й Бубаба!»* [18, 237].

У своїх текстах «бубабісти» відтворюють поетичні картини балансування на межі суспільної депресії та масової сміхової культури й відновлюють у ній потужну енергетику небароко – це відтворення стильових елементів бароко у постмодерній літературі, яке у літературних творах пов'язане із взаємопроникненням жанрів, формуванням відчуття непевності особистості та неусталеності світу, театральності життя і водночас його ускладненої предметності, примарності, перенасиченості умовними символами, часто позбавленими історичного змісту. Так, Ю. Андрухович у поезії «Козак Ямайка» водночас іронічно поєднує і «багаму-маму», і «пальми гаїті», і «бунгало», і «коника-братика», і «сизокрилого орла»... Й у цьому химерному поетичному просторі, зітканому із цілісного світу слів, без розділових знаків та великих літер, козак Ямайка, котрий хотів узяти «вежі фрітауна» і на рівних розмовляє з «Європоєю», так само, як і ліричний герой, переживає трагедію обезличення, сконденсовано висловлену наприкінці твору: *«та вже його і не чую плюю на плюгаву супліку // конику мій невірнику апостоле мій хома // піду на зорю вечірню // зріжу цукрову сопліку // сяду над океаном // та вже мене і нема»*. У цій поезії Ю. Андруховича зміщено естетичні координати масового світосприйняття та української лірики, а пародіювання та іронія приховують героя за маскою деперсоналізації, яка можлива із будь-якою культурою та особистістю у сучасній культурі та літературі.

Особлива естетика «бубабізму» пов'язана з деестетизацією культурних символів тоталітарної епохи, вираженої в поезоопері «Крейслер Імперіял». «Крейслер...» стає візією нового пришествя й водночас кітчевою інтерпретацією колишньої дійсності, в якій висміюються образи-кліше *«сексі-школярчок», «санітарочки Раї», «Прирученої класики», «Пісні Східних Слов'ян»* тощо. Для цього поетичного покоління, як зазначав Ю. Андрухович, *«...пастки на кожному метрі, // мова розпадається на цитати»*, тому у творчій практиці «бубабістів» цитування та переінакшення цитат займає досить значне місце. Їхні твори позначені чималою кількістю ремінісценцій, як, зокрема, у творчому доробку О. Ірванця (цикл «Уроки класики»), непрямого цитування, поетичних алюзій, використання численних образів світової класики, символів та емблем сучасного модернізованого суспільства тощо. «Людина зіткнулася з симптомами техногенного, екологічного лихоліття» (А. Дністровий), відтак естетика сучасного поетичного слова тяжіє до розвитку цивілізаційних, міських мотивів, а не культурницьких, як це було в добу шістдесятництва. Тому мотиви міського існування особистості, переважно самотнього, стають визначальними: *«Він дуже полюбляв старе каміння, // розбитих веж і мурів кольори // і зелень, що доцільно, мов проміння, // вже пнеться крізь каміння догори»* (Ю. Андрухович); *«Це столиця держави. Тут досить людно. // І не досить зелено для ботанік. // Хоч насправді це ніби судно (чи судно?) // і не так ковчег воно, як титанік»* (Ю. Андрухович).

Висновки. Поетична творчість угруповання «Бу-Ба-Бу» – непересічне явище української літератури останньої чверті ХХ ст. Переважна більшість критиків і літературознавців

зараховують «Бу-Ба-Бу» або до неоавангардизму, або до постмодернізму (Н. Білоцерківець, Т. Гундорова, О. Гуцуляк, О. Маленко, Л. Таран та ін.). Загалом для творчості літературного угруповання «Бу-Ба-Бу» притаманні такі риси: карнавалізація реальності, критика кліше соцреалізму й народництва; необароковий дискурс, збагачений епатажними прийомами неоавангардизму; гротескна стихія еkleктики, авторської саморефлексії, множинності естетичного досвіду різних культур; «іронічна лінгвістична поведінка» в поетичній творчості, аж до деструкції віршованої форми, пародіювання та очевидної стилізації і ремінісценції художніх прийомів тощо. «Бубабісти» своєю гумористично-сатиричною поезією прагнули демократизувати мову української літератури, розширити її тематику й урізноманітнити образно-стильову палітру, сприяючи зміні іміджу українського письменника.

Список використаної літератури

1. Андрусяк І. Про Ірванця, політичну кон'юнктуру і художню витривалість (присінні написи) / І. Андрусяк // Книжник-review. – 2002. – Ч. 11. – Черв.
2. Антонюк А. Літаюча голова, наповнена вином поезії / А. Антонюк // Друг читача. – 2006. – № 19. – 12–16 трав.
3. Габор В. Бубабістський хронопис Віктора Неборака: ще одна інтрига з приводу сучасної української літератури [Розмова про книгу В. Неборака «Введення у Бу-Ба-Бу» (Львів: Класика, 2001) та сучасну й класичну українську літературу] / В. Габор // Дзвін. – 2002. – № 4. – С. 51–57.
4. Задура Б. Любів Ірванця! / Б. Задура // Ірванець О. Любів!..: Вірші з трьох книг і з-поза них. – К.: Критика, 2003. – С. 9–15.
5. Резеда О. Неборак проти Неборака (Віктор Неборак. Alter ego: Поезії 1980–1990 рр. – К.: Укр. письменник, 1993) / О. Резеда // Слово і час. – 1994. – № 7. – С. 80–81.
6. Сивокінь Г. «Постколоніалізм» в сучасній українській літературі: симптоми, тенденції, явища [Про книгу В. Неборака «Літостротон»] / Г. Сивокінь // Сивокінь Г. У вимірах сприйняття. Теоретичні проблеми художньої літератури, її історія та функції. – К.: Фенікс, 2006. – С. 99–102.
7. Таран Л. Спокуса гри (Віктор Неборак. Літаюча голова. – К.: Молодь, 1990) / Л. Таран // Слово і час. – 1991. – № 9. – С. 72–74.
8. Таран Л. «Тінь великого класика» у провінції / Л. Таран // Слово і час. – 1992. – № 9. – С. 84–85.
9. Аршинова Л. «Бу-ба-бу», «Лугосад», «Пропала грамота»: поняття про неоавангардизм: урок // Українська мова та література. – 2008. – № 13/16. – С. 95–97.
10. Гундорова Т. Післячорнобильська бібліотека. Український літературний постмодерн / Тамара Гундорова. – К.: Критика, 2005. – 368 с.
11. Баліна К. Постмодерністська парадигма творчості Юрія Андруховича: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.01.01 – українська література / Катерина Баліна; Київ. ун-т імені Бориса Грінченка. – К., 2011. – 20 с.
12. Голобородько Я. Прозора непроза Олександра Ірванця / Ярослав Голобородько // Голобородько Я. Артеграунд. Український літературний істеблшмент. – К.: Факт, 2006. – С. 93–100.
13. «Бу-Ба-Бу» (Юрій Андрухович, Олександр Ірванець, Віктор Неборак). Вибрані твори: Поезія, проза, есеїстика / Авторський проект, упоряд., бібліограф відомості та прим. Василя Габора. – Львів: ЛА «Піраміда», 2007. – 392 с. (Сер. «Українські Літературні Групи»).
14. Моренець В. П. Національні шляхи поетичного модерну першої половини ХХ століття: Україна і Польща / В. П. Моренець. – К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2005. – 310 с.
15. Українські письменники. Довідник / Відпов. за випуск та худож. редактор М. І. Преварська. – К.: Велес, 2013. – 368 с.
16. Історія української літератури: ХХ – поч. ХХІ ст.: навч. посіб.: у 3 т. / [В. І. Кузьменко, О. О. Гарачковська, М. В. Кузьменко та ін.]; за ред. В. І. Кузьменка. – К.: Академвидав, 2014. – Т. 2. – 2014. – 532 с.
17. Ірванець О. Любів!..: Вірші з трьох книг і з-поза них / Олександр Ірванець. – К.: Критика, 2003. – 104 с.
18. Холодний М. Усмішка Джоконди: Вибране / Микола Холодний. – К.: Укр. письменник, 1995. – 271 с.

References

1. Andrusiak, I. (2002). On Irvanets, political situation and artistic endurance (shelving inscriptions). *Knyzhnyk-review (Scribe-review)*. Part 11, Jun (in Ukr.).
2. Antoniuk, A. (2006). Flying head filled with wine poetry. *Druh chytacha (Friend reader)*, 19, 12–16 (in Ukr.).
3. Gabor, V. (2002). Bubabistskyu hronopys Victor Neborak: one more intrigue about the modern Ukrainian literature [Talking Book V. Neborak "Introduction to the Bu-Ba-Bu" (Lviv: Classics, 2001) and classic and modern Ukrainian literature]. *Dzvin (Bell)*, 4, 51–57 (in Ukr.).
4. Zadura, B. (2003). Like Irvanets! *Irvanets A. Love! ...: Poetry of three books and from behind them*. Kyiv: Krytyka, 9–15 (in Ukr.).
5. Rezeda, O. (1994). Unfortunate against Neborak (Viktor Neborak. Alter ego: Poems 1980–1990. – K.: Ukr. Writer, 1993). *Slovo i chas (Word and time)*, 7, 80–81 (in Ukr.).
6. Syvokin, G. (2006). "Postcolonialism" in modern Ukrainian literature: symptoms, trends, events [About the Book V. Neborak "Pavement"] *Syvokin G. Dimensions in perception. Theoretical problems of literature, its history and functions*. Kyiv: Feniks, 99–102 (in Ukr.).

7. Taran, L. (1991). Temptation games (Victor Unfortunate. Flying head. - K.: Youth, 1990). *Slovo i chas (Word and time)*, 9, 72–74 (in Ukr.).
8. Taran, L. (1992). "Shadow of the great classics" in the province. *Slovo i chas (Word and time)*, 9, 84–85 (in Ukr.).
9. Arshynova, L. (2008). "Bu-Ba-Bu", "Luhosad", «Propala hramota» ("Lost Letter"): the concept of neoavanhadyzm lesson. *Ukrainska mova ta literatura (Ukrainian language and literature)*, 13/16, 95–97 (in Ukr.).
10. Hundorova, T. (2005). *Poslechernobylskoe library. Ukrainian literary postmodern*. Kyiv: Krytyka (in Ukr.).
11. Balina, K. (2011). *Postmodern paradigm works by Yuri Andrukhovych: Author. Thesis*. Kyiv: University of Borys Grinchenko (in Ukr.).
12. Holoborodko, Ia. (2006). Prozora neproza Oleksandra Irvantsia. *Holoborodko Ia. Arteground. Ukrainian literary establishment*. Kyiv: Fakt, 93–100 (in Ukr.).
13. "Bu-Ba-Bu" (Yuri Andrukhovych, Alexander Irvanets, Victor Neborak). *Selected Works: Poetry, Prose, Essays* (2007). Lviv: LA "Pyramid" (in Ukr.).
14. Morenets, V. (2005). *National ways of poetic modernism of the first half of the twentieth century: Ukraine and Poland*. Kyiv: Ed. House "Kyiv-Mohylianska Academy" (in Ukr.).
15. *Ukrainian writers. Directory* (2013). Kyiv: Velez (in Ukr.).
16. *History of Ukrainian Literature: XX – early XXI century (2014)*. Kyiv: Akademvydav (in Ukr.).
17. Irvanets, A. (2003). *Love! ...: Poetry of three books and from behind them*. Kyiv: Krytyka (in Ukr.).
18. Holodnuy, N. (1995). *Mona Lisa Smile: Favorites*. Kyiv: Ukr. Writer (in Ukr.).

GARACHKOVSKA Oksana Oleksandrivna,

Candidate of Philological Sciences, Associate Professor at the Department of publishing and network publications Kiev University of National Culture and Art
e-mail: oksana237@ukr.net

HUMOROUS AND SATIRICAL POETRY

LITERARY GROUP "BU-BA-BU" IN POSTMODERN DISCOURSE

Abstract. *The article deals with the problem of humorous and satirical poetry by Ukrainian literary group "Bu-Ba-Bu." The author highlights the history of popular literary group, reveals common tendencies in the creative activity of each of its three representatives, who tried to oppose their own poetic world to socialist realist canons, throwing down communist leaders and canonized cultural symbols of totalitarianism from «earthly thrones and pedestals». The article states that the aim of humorous and satirical creative activity of "bubabuists" was the aspiration for deflating the primitive image of lyrical hero – the ideolohema of Soviet era, for making a man of the end of the 20-th century realize his own finality, narrowness of well-known, settled and so rotten to the core world. These poets were also striving for breaking the circle of totalitarian world out look and space, for breaking through to inner freedom of a contemporary personality. The author of the article also analyzes the manifesto of this literary (poetic) group, which became known due to Yu. Andrukhovich in 1990 – "Apologetics of blazneady" with the subtitle "Twelve theses to us ourselves". In this Manifesto twelve characteristic features of "Bu-Ba-Bu`s" literary style were outlined.*

Notwithstanding common tendencies in "bubabuists" creative activity, there exist individual parameters of poetic style of each of three representatives of popular literary group. The accent is also placed (made) on characteristics of genre typology of verse satire and humour of Yu. Andrukhovich V. Neborak and O. Irvanets: "carnival verses" verses-imitations, parody verses, travesty verses, burlesque poetry, mystifications and more.

Poetical activity of "Bu-Ba-Bu" group is a peculiar phenomenon in the Ukrainian literature of the last quarter of the 20-th century. The majority of literary critics and researches attribute "Bu-Ba-Bu" either to neoavant-garde, or to post-modernism (N. Bilotserkivets, T. Gundorova, O. Gutsulyak, O. Malenko, L. Taran, etc.).

Conclusions sum up main results of scientific investigation. The author of the article stresses, that the creative activity of the literary group "Bu-Ba-Bu" possesses such features as carnivalization of reality, critics of clichés of social realism and folk motifs baroque discourse, enriched with neoavant-garde epatage methods; grotesque elements of eclecticism, author's self-reflection, multiplicity of aesthetic experience of different cultures; "Ironic linguistic behavior" in poetic creativity up till the destruction of poetic form, parodying and obvious stylization and reminiscence of artistic techniques and more.

"Bubabuists" with their humorous and satirical poetry sought to make the language of Ukrainian literature more democratic to expand the thematic diversify and figurative and stylistic palette, facilitating the changes of the image of Ukrainian writer.

Key words: *satire, humour, sarcasm, literary group post-modernism, anti-totalitarian direction.*

Одержано редакцією 17.11.2015
Прийнято до публікації 22.12.2015